DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO

Deres ref	Vår ref	Dato
14/3305	14/3525-	15.10.14

Bruk av internrevisjon i staten

Kunnskapsdepartementet viser til høringsbrev av 26. juni 2014. Høringsutkastet har vært sendt til departementets underliggende virksomheter for uttalelse. Høringssvarene fra Kunnskapsdepartementets underliggende virksomheter støtter i store trekk opp om forslagene i høringsbrevet.

Høringsforslaget tar først opp om internrevisjon i de virksomhetene som har etablert eller kommer til å etablere internrevisjon, skal tilrettelegges etter konkrete rammer, jf. kap. 5 i rapporten. Dette omfatter forslag til krav knyttet til organisering, kompetanse og rekruttering, faglige standarder, og dialog med overordnet departement og med Riksrevisjonen.

Kunnskapsdepartementet er enig i at IIA-standarden må legges til grunn, men erfaringene med internrevisjon i sektoren tilsier at bruken av standarden må tilpasses statlig sektors egenart og risiko. Når det gjelder kompetanse og rekruttering, må virksomheter sikre seg at ansatte har kvalifikasjoner som tilsvarer kravene som sertifiserte internrevisorer.

Det er viktig å få til et godt samspill mellom den enkelte virksomhet, overordnet departement og Riksrevisjonen når det gjelder oppfølging av de funnene som blir dokumentert gjennom internrevisjonen, slik at formålet er å få til forbedringer og ikke å eksponere avvik og feil. Videre må etablering av en internrevisjon i virksomheter ses i sammenheng med rapportering vedrørende styring og kontroll(internkontroll), og kunne gi et bedre grunnlag for oppfølging av virksomhetenes forvaltningmessige kvalitet.

Når det gjelder organiseringen av internrevisjonen, viser erfaringer fra UH-sektoren at kjøp av internrevisjonstjenester fra eksterne konsulentfirmaer er kostbart og ikke fullt ut tilpasset

Postadresse	Kontoradresse	Telefon*	Administrasjons- og	Saksbehandler
Postboks 8119 Dep	Kirkeg. 18	22 24 90 90*	økonomiavdelingen	Per Brander
0032 Oslo		Org no.		22 24 74 40
postmottak@kd.dep.no	http://www.kd.dep.no/	872 417 842		

sektorens egenart. Universitetet i Bergen, som tidligere har kjøpt internrevisjonstjenester, har derfor besluttet å etablere en egen internrevisjon. For de mindre og mellomstore institusjonene er det for lite volum til å etablere selvstendige internrevisjonsløsninger, og Kunnskapsdepartementet har derfor startet et arbeid for å utvikle fellesløsninger.

Erfaringene fra de internrevisjonsløsningene som allerede er etablert viser at markedet for å rekruttere internrevisorer er krevende. Det er derfor behov for å etablere utdannings- og kompetanseutviklingstiltak for å øke tilfanget at internrevisorer tilpasset statlig virksomhet.

Høringen tar opp om alle virksomheter med utgifter eller inntekter over 300 mill. kroner skal vurdere om de *bør* bruke internrevisjon. I høringsbrevet blir det foreslått at vurderingen skal gjøres etter fastsatte kriterier, dokumenteres og sendes overordnet departement med kopi til Riksrevisjonen og Direktoratet for økonomistyring, jf. pkt. 6.2.2.

Tilbakemeldingene fra departementets underliggende virksomheter viser at holdningene til å etablere internrevisjon hos de mellomstore og store virksomhetene er positiv og at den terskelen som er foreslått er akseptabel. Kunnskapsdepartementet støtter også forslaget om at alle virksomheter minimum hvert fjerde år foretar en vurdering om de bør ta i bruk internrevisjon forutsatt at det ikke skjer vesentlige endringer i risikobildet i den mellomliggende perioden.

Videre reises det spørsmål i høringen om at det ikke innføres et krav om at statlige virksomheter over en viss størrelse *skal* bruke internrevisjon, jf. pkt. 6.2.3. Kunnskapsdepartementet slutter seg til at det ikke innføres et generelt krav, men at dette overlates til det enkelte fagdepartement. Dette gjør at størrelse ikke blir det avgjørende kriteriet. Kunnskapsdepartementet vurderer fortløpende om det er andre kriterier (risiko og kompleksitet) som kan gi grunnlag for å ta i bruk internrevisjon i utvalgte virksomheter.

I høringsbrevet blir det foreslått at departementene ikke inkluderes i kravet om å vurdere bruk av internrevisjon, jf. pkt. 6.3.

Kunnskapsdepartementet er enig med utvalget i at departementene ikke får krav om å etablere internrevisjon.

Med hilsen

Karl Georg Øhrn
Avdelingsdirektør

Per Brander
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

HØGSKOLEN
I NARVIK

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO

Høringsuttalelse om bruk av internrevisjon i staten Høringsuttalelse om bruk av internrevisjon i staten

Viser til Deres ref. 14/3305- der departementet ber om synspunkter fra virksomheter som omfattes av arbeidsgruppens forslag og anbefalinger.

Høgskolen i Narvik (HiN) har gjennomgått høringsrapporten og de anbefalinger som er fremsatt. For virksomheter over en gitt størrelse og spesielle behov så vil det utvilsomt være nyttig med en egen instans for internrevisjon. HiN er av den formening at det bør det være opp til virksomhetsleder å velge type modell, eller kombinasjon av modell. Det er viktig at virksomhetsledere i sektoren er gitt en fleksibilitet til å gjøre vurderinger som er best egnet for sin enkelte virksomhet.

Departementet ber om en særlig vurdering av arbeidsgruppens anbefalinger, og vi kommenterer iht. disse:

- Vi er enig i at det må tilrettelegges for felles rammer og krav til denne funksjonen
- I forhold til innslagspunktet/kriterier for når en slik funksjon skal etableres så er trolig 300 mill. kroner en rimelig vurdering Likevel må det være rom for virksomheter som ikke en av en slik størrelse til å etablere en slik funksjon.
- HiN deler anbefalingen at det ikke skal være et krav til de virksomheter som er over 300 mill. kroner
- Departementene bør holdes utenom kravet til internrevisjon

Dersom det er ønske om å diskutere overnevnte nærmere, ber vi at det tas kontakt med undertegnede.

Med hilsen

Eirik Sund
Økonomisjef

Kopi: Kunnskapsdepartementet

Høgskolen i Narvik
Lodve Langes gate 2
Postboks 385
8505 NARVIK

Telefon +47 769 66 000 Telefaks +47 769 66 810 postmottak@hin.no www.hin.no

HØGSKULEN i
SOGN OG FJORDANE

Sakshandsamar
Karianne Bergheim, tlf. 57676306

Vår dato
23.09.2014
Dykkar dato
09.07.2014

Vår referanse
14/01063-2
Dykkar referanse
14/3525

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Framlegg til bruk av internrevisjon i staten – høyringssvar frå Høgskulen i Sogn og Fjordane

Framlegg til bruk av internrevisjon i staten har vore til vurdering i høgskulen, og vi har følgjande kommentarar og innspel. Kommentarane følgjer dei punkta som Finansdepartementet bad høyringsinstansane særleg vurdere med omsyn til arbeidsgruppa si anbefalingar.

- Internrevisjon i dei verksemder som har etablert eller kjem til å etablere internrevisjon, skal tilretteleggjast etter konkrete rammer, jf. kap. 5 i rapporten. Dette omfattar forslag til krav knytt til organisering, kompetanse og rekruttering, faglege standardar, og dialog med overordna departement og med Riksrevisjon.

Organisering, kompetanse og rekruttering
Høgskulen i Sogn og Fjordane har vurdert arbeidsgruppa sine tilrådingar til organisering, kompetanse og rekruttering til internrevisjon. Det er anbefalt at det blir stilt krav til ein organisasjonsmessig plassering i verksemda som sikrar internrevisjonen sin uavhengigheit under verksemdsleiar og områda som blir revidert. Når det gjeld val av modell for organisering, legg arbeidsgruppa vekt på at internrevisjonen bør ha ein viss kritisk masse for å vere robust nok og ha fagleg breidde for å oppfylle internrevisjonen sitt formål og ansvar. Internrevisjonsfunksjonen må ha tilstrekkelege ressursar for å ta vare på si rolle og sitt formål. Ettersom dei fleste internrevisjonane i staten er små, blir desse sårbare både når det gjeld kapasitet og kompetanse. Det er ei utfordring å inneha ein kritisk masse for å kunne ivareta internrevisjonens ansvar og oppgåver, kunne tilby eit fagleg miljø, behalde ein viss kontinuitet på ressursane, etc.

Dei fleste statlege verksemder i Noreg vil etter arbeidsgruppa si vurdering vere for små til at det er hensiktsmessig ut frå ein kost-nytte-vurdering å etablere eigne internrevisjonseiningar med kapasitet til å dekkje alle fagområde. Høgskulen i Sogn og Fjordane støttar denne vurderinga, og tilrår at det blir etablert eit tenestesenter for kjøp av internrevisjonstenester (full outsourcing – modell 2), at det blir tilsett revisjonssjef som kjøper eksterne tenester (modell 3) eller at det blir etablert ein felles ressurspool på tvers av likearta verksemder (modell 5). Denne anbefalinga er gjort på bakgrunn av kravet ovanfor om tilfredsstillande organisering, kompetanse og rekruttering.

Faglege standardar, og dialog med overordna departement og med Riksrevisjon
Arbeidsgruppa tilrår at internrevisjonen har dialog med Riksrevisjonen med sikte på å etablere oversikt over pågåande og planlagde revisjonar. Det bør bli etablert og vedlikehalde kontakt

mellom internrevisjonen og Riksrevisjonen for å koordinere arbeidet, og for å diskutere metodespørsmål og andre revisjonsfaglege spørsmål. Riksrevisjonen skal uoppfordra få tilgang til enkeltrapportar og årsrapporten frå internrevisjonen.

Høgskulen i Sogn og Fjordane støttar seg til arbeidsgruppa si tilråding. Vi ser det som viktig at Riksrevisjonen kan byggje på arbeidet som internrevisjonen gjer. Her er det viktig med koordinering, samarbeid og tett dialog. Ein felles standard som sikrar kvalitet og føreseieleg metode for internrevisjon gir auka tryggleik for kvalitet og profesjonalitet i internrevisjonen, og legg såleis til rette for betre koordinering og samhandling. Arbeidsgruppa tilrår at det ved etablering og drift av ein internrevisjonsfunksjon i staten skal stillast krav til at internrevisjonen blir basert på anerkjente standardar. Bruk av anerkjente standardar legg til rette for at Riksrevisjonen skal vurdere internrevisjonen sitt arbeid, og såleis ha moglegheit for å basere sitt arbeid på revisjonar føreteke av internrevisjonen. Bruk av anerkjente standardar legg derfor grunnlag for koordinering og samhandling, og såleis betre utnytting av ressursar. Dette er viktig for å unngå dobbeltarbeid og for at internrevisjonen si stadfesting av intern styring og kontroll etter kvart kan bidra til at Riksrevisjonen kan fokusere meir direkte på kontrollen med oppfølginga av Stortinget sine føresetnader og vedtak.

- Alle verksemder med utgifter eller inntekter over 300 mill. kroner skal vurdere om dei bør bruke internrevisjon. Vurderinga skal gjerast etter fastsette kriterium, dokumenterast og sendast overordna departement med kopi til Riksrevisjonen og Direktoratet for økonomistyring, jf. pkt. 6.2.2.

Høgskulen støttar seg til arbeidsgruppa si anbefaling.

- Det blir ikkje innført eit krav om at statlege verksemder over ein viss storleik *skal* bruka internrevisjon, jf. pkt. 6.2.3.

Høgskulen støttar seg til arbeidsgruppa si anbefaling.

- Departementa blir ikkje inkludert i kravet om å vurdere bruk av internrevisjon, jf. pkt. 6.3.

Høgskulen støttar seg til arbeidsgruppa si anbefaling.

Med helsing

Visetektor for utdanning
Terje Bjelle

Karianne Bergheim
Økonomidirektør

Universitetet
i Stavanger

Svar på høring om bruk av internrevisjon i staten

Universitetet i Stavanger (UiS), Universitetet i Agder (UiA), Universitetet i Nordland (UiN) og Høgskolen i Bergen (HiB) sender med dette sitt svar på høring fra Finansdepartementet ref 14/3305, datert: 26.06.2014. Svaret kommer samlet, i og med at våre 4 virksomheter over de 2 siste årene har drevet et samarbeidsprosjekt om internrevisjon. Evaluering av dette samarbeidet foreligger primo 2015.

Bruk av internrevisjon i staten - høring av rapport fra en arbeidsgruppe

Finansdepartementet ber høringsinstansene særlig vurdere arbeidsgruppens følgende anbefalinger:

1. Internrevisjon i de virksomhetene som har etablert eller kommer til å etablere internrevisjon, skal tilrettelegges etter konkrete rammer, jf. kap. 5 i rapporten. Dette omfatter forslag til krav knyttet til organisering, kompetanse og rekruttering, faglige standarder, og dialog med overordnet departement og med Riksrevisjonen.

Vårt svar til den første anbefalingen er at i de institusjonene der man har, eller skal etablere en internrevisjon er det særlig viktig at disse opererer innenfor konkrete rammer med krav til organisering, kompetanse og faglige standarder, da det er mange formalkrav som må tilfredsstilles i internrevisjon.

Vår felles internrevisjon har etablert det metodiske rammeverk på IIAs definisjon, hvor det fremgår at en «*internrevisjon skal være en uavhengig, objektiv bekreftelses- og rådgivningsfunksjon som har til hensikt å tilføre merverdi og forbedre virksomhetens drift. Den skal bidra til at organisasjonen oppnår sine målsettinger ved å benytte en systematisk og strukturert metode for å evaluere og forbedre effektiviteten og hensiktsmessigheten av virksomhetens prosesser for risikostyring, kontroll og governance (virksomhetsstyring).* Dette er i tråd med arbeidsgruppens anbefaling på dette punktet.

Vi har gjennom etableringen av felles internrevisjon utarbeidet et metodisk rammeverk der det klart fremgår at internrevisjonen skal ha følgende særtrekk tilstede: *Uavhengighet og objektivitet, Bidra til merverdi og forbedre virksomhetens drift, Bekreftelse og rådgivningsfunksjon, Bruk av systematiske og strukturerte metoder og Evaluering og forbedring av virksomhetens prosesser for risikostyring, kontroll og governance (virksomhetsstyring).* Internrevisjonssamarbeidet mellom våre 4 virksomheter gir god mulighet til deling av beste praksis og vi ser det som viktig at ikke regelverk og metode hindrer denne type samarbeid og resultater. Dette er i tråd med arbeidsgruppens anbefaling.

- *Konkrete rammer sikrer mer enhetlig internrevisjon. Støttes.*
- *Internrevisjon bør kun være tema med KD dersom problemstillinger er løftet, og normalt ikke omtales i KDs instruks. Dette er en internrevisjon som skal støtte styret i deres kvalitetssikrings arbeid.*

- *Det er viktig at regler og metode ikke hindrer samarbeid mellom virksomheter eller bruk av felles pool. Dette for å sikre en effektiv ressursbruk.*

2. Alle virksomheter med utgifter eller inntekter over 300 mill. kroner skal vurdere om de bør bruke internrevisjon. Vurderingen skal gjøres etter fastsatte kriterier, dokumenteres og sendes overordnet departement med kopi til Riksrevisjonen og Direktoratet for økonomistyring, jf. pkt. 6.2.2.

Styrene i statlige virksomheter må nå bekrefte at det er god interkontroll og styring ved institusjonene. Internrevisjon kan være er en sikring for styrene for å bekrefte at internkontrollen er tilfredsstillende. Vår anbefaling er dermed at det burde være et krav om å vurdere internrevisjon for institusjoner over en viss størrelse. Kravet om intern revisjon må sees i sammenheng med egenart, risiko og vesentlighet.

- *Støtter fastsatt kriterier da dette gir en mer enhetlig vurdering på tvers av virksomheter.*
- *Grensen bør settes til 600 mill.*

3. Det innføres ikke et krav om at statlige virksomheter over en viss størrelse skal bruke internrevisjon, jf. pkt. 6.2.3.

- *Støtter at det ikke innføres obligatorisk krav. Dersom dette innføres bør innslagspunktet settes adskillig høyere.*
- *Prosjektet mener at en obligatorisk innføring av internrevisjon ved et lavt innslagspunkt vil medføre uforholdsmessig høye kostnader for virksomhetene (ref. pkt 6.2.2 s.65).*

4. Departementene inkluderes ikke i kravet om å vurdere bruk av internrevisjon, jf. pkt. 6.3.

Da både bl.a. Nederland, Danmark og Finland har internrevisjon på departementsnivå burde det ikke være unaturlig at departementer i Norge også har dette, og bør innrettes for å gi uavhengige bekreftelser og råd vedrørende styring og kontroll i departementets egen virksomhet og oppgaveløsning, samt resultater i underliggende virksomheter og sektorer.

Svaret på høringen er utarbeidet i felleskap av internrevisjonsgruppen ved Universitetet i Stavanger, Universitetet i Agder, Universitetet i Nordland og Høgskolen i Bergen.

Ullandhaug 25.09 2014

Rolf Jegervatn

Rådgiver - Universitetet i Stavanger/ Prosjektleder internrevisjonsgruppen